

EUROOPA KOHTU OTSUS
3. detsember 1996*

Koostööleping Euroopa Ühenduse ja India Vabariigi vahel – Arengukoostöö – Inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete kaitse – Koostöö energeetika, turismi, kultuuri, narkootikumide kuritarvitamise üle teostatava kontrolli ja tööstusomandi kaitse valdkonnas – Ühenduse pädevus – Õiguslik alus

Kohtuasjas C-268/94,

Portugali Vabariik, esindajad: professor João Mota de Campos, välisministeeriumi Euroopa ühenduse asjade osakonna õigustalituse juhataja Luis Fernandes ja sama talituse õigusnõunik Maria Luisa Duarte, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Portugali Suursaatkond, 33 allée Scheffer,

hageja,

keda toetab

Kreeka Vabariik, esindajad: välisministeeriumi Euroopa õiguse asjade eritalituse erakorraline abiõigusnõunik Aikaterini Samoni-Rantou ja sama talituse teaduslik erinõustaja, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Kreeka Suursaatkond, 117 Val Sainte-Croix,

menetlusse astuja,

versus

Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: õigustalituse ametnikud Jorge Monteiro ja António Tanca, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o Euroopa Investeerimispanka õigusosakonna juhataja Bruno Eynard, 100 boulevard Konrad Adenauer,

kostja,

keda toetab

Taani Kuningriik, esindaja: välisministeeriumi õigusnõunik Peter Biering, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Taani Suursaatkond, 4 boulevard Royal,

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, esindajad: Treasury Solicitor's Department'i ametnik Lindsey Nicoll, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, Ühendkuningriigi Suursaatkond, 14 boulevard Roosevelt

ja

* Kohtumenetluse keel: portugali.

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnikud Claire Bury ja Ana Maria Alves Vieira, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o õigustalituse ametnik C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,
menetlusse astujad,

mille esemeks on nõukogu 18. juuli 1994. aasta otsuse 94/578/EÜ partnerlust ja arengut käsitleva koostöölepingu sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse ja India Vabariigi vahel (EÜT L 223, lk 23; ELT eriväljaanne 11/21, lk 48) tühistamine,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, J. L. Murray ja L. Sevón (ettekandja), kohtunikud C. N. Kakouris, P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann ja M. Wathelet,

kohtujurist: A. M. La Pergola,

kohtusekretär: asekohtusekretär H. von Holstein,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles ära kuulunud poolte kohtukõned 5. märtsi 1996. aasta kohtuistungil, kus Portugali Vabariiki esindasid professor João Mota de Campos ja Luis Fernandes, Kreeka Vabariiki Aikaterini Samoni-Rantou ja Georgios Karipsiadis, nõukogu õigustalituse direktor Ramón Torrent, António Tanca ja õigustalituse ametnik Isabel Lopes-Cardoso, Taani Kuningriiki Peter Biering ning komisjoni Claire Bury ja Ana Maria Alves Vieira,

olles 23. mai 1996. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Portugali Vabariik taotles 26. septembril 1994 Euroopa Kohtu kantseleisse saabunud hagiavaldusega EÜ asutamislepingu artikli 173 alusel nõukogu 18. juuli 1994. aasta otsuse 94/578/EÜ partnerlust ja arengut käsitleva koostöölepingu sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse ja India Vabariigi vahel (EÜT L 223, lk 23; ELT eriväljaanne 11/21, lk 48; edaspidi „vaidlustatud otsus”) tühistamist.
2. Vaidlustatud otsus põhineb EÜ asutamislepingu artiklitel 113 ja 130y koostoimes artikli 228 lõike 2 esimese lause ja lõike 3 esimesel lõiguga.

3. Vaidlustatud otsuse võttis vastu nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga. Istungil, mil see otsus tehti, väljendas Portugali Vabariik avaldusega protokollis oma eriarvamust õigusliku aluse valiku osas.

4. Partnerlust ja arengut käsitlev koostööleping Euroopa Ühenduse ja India Vabariigi vahel (edaspidi „leping”) jõustus 1. augustil 1994 (EÜT L 223, lk 35; ELT eriväljaanne 11/21, lk 4).

5. Lepingu artikli 1 lõige 1 sätestab: „Demokraatlike põhimõtete ja inimõiguste austamine on lepinguosaliste koostöö ja käesoleva lepingu sätete alus ning käesoleva lepingu oluline osa.”

6. Lepingu artikli 1 lõike 2 esimeses lõigus on nähtud ette: „Käesoleva lepingu peamine eesmärk on dialoogi ja partnerluse kaudu soodustada ja arendada erinevaid koostööaspekte lepinguosaliste vahel tihedamate ja paremate suhete saavutamiseks.” Artikli 1 lõike 2 teises lõigus on öeldud, millele see koostöö keskendub.

7. Lepingu artikkel 2 näeb ette, et ühendus ja India kohaldavad kaubavahetuse osas vastastikust enamsoodustusrežiimi.

8. Artikkel 3 sisaldab kaubandust ja kaubanduskoostööd käsitlevaid sätteid ja artikkel 4 majanduskoostööd.

9. Lepingu artiklites 5–19 on nimetatud muud koostöövaldkonnad, nende hulgas energeetika (artikkel 7), intellektuaalomand (artikkel 10), turism (artikkel 13), informatsioon ja kultuur (artikkel 15) ning kontroll narkootikumide kuritarvitamise üle (artikkel 19), mis sätestavad:

„Artikkel 7. Energeetika

Lepinguosalised tunnustavad energiasektori olulisust majandusliku ja sotsiaalse arengu jaoks ning kohustuvad tugevdama koostööd energia tootmise, säästmise ja tõhusa kasutamise valdkonnas. Selline täiustatud koostöö hõlmab planeerimistööd energeetika, mittekonventsionaalse energia vallas, sealhulgas päikeseenergia, ja selle keskkonnamõjude arvessevõtmist.”

„Artikkel 10. Intellektuaalomand

Lepinguosalised kohustuvad tagama intellektuaalomandi õiguste asjakohase ja tõhusa kaitse oma seaduste, õigusnormide ja poliitikate raames, sealhulgas patendid, kauba- või teenindusmärgid, autoriõigus ja muud sarnased õigused, geograafilised nimetused (sealhulgas päritolumärgid), tööstusdisainilahendused ja mikrolülituse topoloogiad, seda kaitset soovikohastes valdkondades tugevdades. Samuti kohustuvad nad võimaluse korral hõlbustama juurdepääsu intellektuaalomandi organisatsioonide andmebaasidele.”

„Artikkel 13. Turism

Lepinguosalised lepivad kokku toetada turismi valdkonnas tehtavat koostööd erimeetmete abil, sealhulgas:

- a) teabevahetus ja uuringute läbiviimine;
- b) koolitusprogrammid;
- c) investeeringute ja ühissettevõtete edendamine.”

„Artikkel 15. Informatsioon ja kultuur

Lepinguosalised teevad koostööd informatsiooni ja kultuuri valdkonnas paremaks üksteisemõistmiseks ja kultuurisidemete tugevdamiseks kahe piirkonna vahel. Selline koostöö võib hõlmata:

- a) teabevahetust kultuuriliselt huvipakkuvates küsimustes;
- b) esialgseid uuringuid ja tehnilist abi kultuuripärandi säilitamise eesmärgil;
- c) koostööd massiteabevahendite ning audiovisuaalse toodangu valdkonnas;
- d) kultuurisündmuste ja -vahetuse organiseerimist.”

„Artikkel 19. Kontroll narkootikumide kuritarvitamise üle

1. 1. Lepinguosalised kinnitavad oma otsust vastavalt oma pädevusele muuta tõhusamaks oma poliitika ja meetmed eesmärgiga võidelda narkootikumide ja psühhotroopsete ainete pakkumise ja levitamise vastu ning narkootikumide kuritarvitamise vältimiseks ja vähendamiseks, võttes arvesse selles suhtes rahvusvaheliste organite poolt tehtud tööd.

2. Lepinguosaliste koostöö hõlmab järgmist:

- a) koolitamine, harimine, tervishoiu edendamine ja sõltlaste võõrutusravi, sealhulgas projektid sõltlaste taasintegreerimiseks töö- ja sotsiaalkeskkonda;
- b) meetmed alternatiivsete majandusvõimaluste soodustamiseks;
- c) tehniline, finants- ja administratiivabi lähteainekaubanduse järelevalve ning narkootikumide kuritarvitamise ennetamise, ravi ja vähendamise osas;
- d) asjakohase teabe, sealhulgas rahapesuga seotud teabe vahetus.”

10. Lepingu artikli 24 lõikes 1 on sätestatud, et koostöö edendamiseks võivad lepinguosalised vastastikkusel nõusolekul käesolevat lepingut laiendada ning teha sellesse täiendusi konkreetseid sektoreid või valdkondi käsitlevate kokkulepete kaudu. Selle õigusnormi lõike 2 järgi võivad mõlemad lepinguosalised lepingu raames esitada ettepanekuid koostöö laiendamiseks, võttes arvesse lepingu kohaldamisel saadud kogemusi.

11. Lepingu artikkel 25 täpsustab, et piiramata Euroopa ühenduste asutamislepingute asjakohaste sätete kohaldamist, ei mõjuta leping ega ükski selle alusel võetud meede mingil viisil ühenduste liikmesriikide õigust kahepoolseteks tegevusteks Indiaga majanduskoostöö vallas või vajaduse korral uute majanduskoostöölepingute sõlmimiseks Indiaga.

12. Euroopa Kohtu president andis 14. veebruari 1995. aasta määrusega Kreeka Vabariigile loa astuda menetlusse Portugali Vabariigi nõuete toetuseks. Kolme 14. märtsi 1995. aasta määrusega andis Euroopa Kohtu president Taani Kuningriigile, Ühendkuningriigile ja komisjonile loa astuda menetlusse nõukogu nõuete toetuseks. Ühendkuningriigi valitsus teavitas 7. juuni 1995. aasta kirjaga siiski Euroopa Kohut, et ei kavatse menetlusse astuja seisukohti esitada.

13. Portugali Vabariik vaidlustab oma hagi ühenduse pädevuse õigusliku aluse seaduslikkuse ja vastava menetluse, millega ühendus lepingu sõlmis. Ta leiab nimelt, et vaidlustatud otsuse õiguslik alus ei anna ühendusele vajalikke volitusi selle lepingu sõlmimiseks, mis puudutab esiteks lepingu inimõigusi käsitlevat sätet ja teiseks lepingu mõningaid konkreetseid koostöövaldkondi käsitlevaid sätteid. Seega oleks pidanud tuginema ka asutamislepingu artiklile 235 ja tagama kõikide liikmesriikide osalemise lepingu sõlmimises.

Inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete austamine

14. Esiteks tuleb analüüsida Portugali valitsuse argumente, mille kohaselt oleks lepingu artikli 1 lõike 1 tõttu pidanud vaidlustatud otsuse õigusliku alusena tuginema asutamislepingu artiklile 235.

15. Selles osas meenutab Portugali valitsus kõigepealt, et enne Euroopa Liidu lepingu jõustumist sõlmitud koostöölepingutes tagas EMÜ asutamislepingu artikkel 235 ühendusele sobiva õigusliku aluse inimõigusi käsitleva sätte lisamiseks.

16. Seejärel leiab ta, et asjaolu, et ühenduse õiguskorras on kohustuslikud põhiõigused kui üldpõhimõtted, ei võimalda teha järeldust, et ühendusel on pädevus võtta vastu meetmeid selles valdkonnas ei sisemises ega välises plaanis. Lisaks on viited põhiõigustele ühtse Euroopa akti preambulaais ning Euroopa Liidu lepingu preambulis ja mõningates artiklites selle valitsuse arvates programmilist laadi; need ei määratle üldeesmärki, vaid annavad ühendusele konkreetsed tegevusvolitused.

17. Samuti on ELi lepingu artikli 130u lõikes 2 Portugali valitsuse arvates piiratud üldeesmärgi määratlemisega. Artikkel 130y kujutab endast seega piisavat õiguslikku alust koostöölepingu sõlmimiseks ainult siis, kui selle lepingu üldeesmärgina ei ole ette nähtud inimõiguste austamist. India Vabariigiga sõlmitud leping läheb siiski kaugemale, sest selle artikli 1 lõikes 1 on öeldud, et „inimõiguste austamine on [...]lepingu [...] oluline osa”. Lepingus ei ole täpsustatud selle erilise tunnuse tagajärgi, kuid see eeldab, et ühendus saab kasutada konkreetseid tegevusvahendeid, mille alus saab peituda üksnes asutamislepingu artiklis 235.

18. Nõukogu, keda toetavad Taani valitsus ja komisjon, arwab, et lepingu artikli 1 lõige 1 tuleneb artikli 130u lõikes 2 kehtestatud nõudest. Et see nõue on arengupoliitika põhielemente, oleks loogiline seda lepingus mainida.

19. Selles osas väidavad nõukogu ja teda toetavad pooled, et seda tüüpi säte koostöölepingus võimaldab ühendusel inimõiguste tõsise rikkumise korral teise lepinguosalise poolt peatada lepingu kohaldamine ühe põhisätte rikkumise tõttu. Nad viitavad siinkohal lepingute õiguse Viini konventsiooni artiklile 60.

20. Taani valitsus lisab, et artikkel 235 oleks tõesti õige õiguslik alus, kui ühendus otsustaks sõlmida konkreetse lepingu kolmanda riigiga, mille põhieesmärk on inimõiguste kaitse. India Vabariigiga sõlmitud lepingul ei ole siiski niisugune ese. Lepingu artikli 1 lõige 1 lisati nimelt ainsa eesmärgiga võimaldada kohaldada lepingu muid sätteid.

21. Esiteks tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on tuginemine asutamislepingu artiklile 235 kui akti õiguslikule alusele on põhjendatud vaid siis, kui üheski teises asutamislepingu sättes ei ole ühenduse institutsioonidele antud vajalikke volitusi selle akti vastuvõtmiseks (vt eelkõige 26. märtsi 1987. aasta otsust kohtuasjas 45/86: komisjon vs. nõukogu, EKL 1987, lk 1493, punkt 13, ja 26. märtsi 1996. aasta otsust kohtuasjas C-271/94: parlament vs. nõukogu, EKL 1996, lk I-1689, punkt 13).

22. Õigusakti õigusliku aluse valik peab ühenduse pädevuste jagunemise kontekstis põhinema objektiivsetel asjaoludel, mis on kohtulikult kontrollitavad. Selliste asjaolude hulka kuuluvad eriti õigusakti eesmärk ja sisu (vt eelkõige 11. juuni 1991. aasta otsust kohtuasjas C-300/89: komisjon vs. nõukogu, EKL 1991, lk I-2867, punkt 10, ja 12. novembri 1996. aasta otsust kohtuasjas C-84/94: Ühendkuningriik vs. nõukogu, EKL 1996, kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 25).

23. Öeldes, et „[ü]henduse poliitika [...] sellel alal aitab kaasa üldisele eesmärgile austada demokraatia ja õigusriigi arendamist ja tugevdamist ning inimõigusi ja põhivabadusi”, näen asutamislepingu artikli 130u lõige 2 ette, et ühendus peab võtma arvesse inimõiguste austamise põhimõtet, kui võtab vastu meetmeid arengukoostöö valdkonnas.

24. Tuleb tõdeda, et ainult asjaolu, et lepingu artikli 1 lõige 1 sätestab, et inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete austamine on lepingu „oluline osa”, ei võimalda järeldada, et see ületab asutamislepingu artikli 130u lõikes 2 püstitatud eesmärgi. Nimelt näitab selle viimase õigusnormi sõnastus ise, millist tähtsust tuleb omistada inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete austamisele. Sellest tuleneb eelkõige, et arengukoostööpoliitika tuleb sellele kohandada.

25. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 27 märkis, on lisaks mitmes liikmesriikide ja ühenduse institutsioonide avalduses ja dokumendis, mis koostati juba enne Euroopa Liidu lepingu ja seega EÜ asutamislepingu XVII jaotise jõustumist, rõhutatud inimõiguste tähtsust arengukoostöö raames.

26. Mis puudutab konkreetsemalt Portugali valitsuse argumenti, et inimõiguste austamise liigitamine koostöö põhielemendiks eeldab konkreetseid tegevusvahendeid, siis tuleb

esiteks tõdeda, et koostööpoliitika kohandamine inimõiguste austamisele tähendab tingimata teatava nendevahelise alluvusseose loomist.

27. Selles osas tuleb märkida, et niisugune õigusnorm nagu lepingu artikli 1 lõige 1 võib olla eelkõige oluline tegur, et kasutada õigust saavutada rahvusvahelise õiguse järgi arengukoostöö lepingu peatamine või lõpetamine, kui kolmas riik ei ole austanud inimõigusi.

28. Teiseks tuleb märkida, et lepingu artikkel 1, mille pealkiri on „Alus ja eesmärgid”, ning selle artikli lõike 1 sõnastus kinnitavad, et inimõiguste ja demokraatlike põhimõtete austamine ei kujuta endast lepingus ette nähtud konkreetset koostöövaldkonda.

29. Niisiis tuleb tõdeda, et lepingu artikli 1 lõike 1 osas oli õigus valida õiguslikuks aluseks artikkel 130y.

Lepingu konkreetseid koostöövaldkondi käsitlevad sätted

30. Portugali valitsus väidab, et mõned lepingu sätted, mis käsitlevad konkreetseid koostöövaldkondi, on niisuguse ulatusega, et vaidlustatud otsuse õiguslik alus ei ole piisav.

31. Ta rõhutab, et EÜ asutamislepingu XVII jaotise „Arengukoostöö” sätete tõlgendamisel tuleb eelkõige arvesse võtta, et ühenduse ja liikmesriikide volitused arengukoostöö osas täiendavad üksteist. Tema arvates ei saa koostöölepingu õiguslik alus olla ainult artikkel 130y, sõltumata selle konkreetsest materiaalsest kohaldamisalast ja selles ette nähtud lepinguliste kohustuste laadist. See artikkel on sobiv ja piisav alus ainult koostöölepingute puhul, mille sätted jäävad ühenduse sõnaselgelt või varjatult määratletud tegevusvolituste piiridesse. Kui koostöölepingusse kaasatud valdkond kuulub liikmesriikide enda pädevusse, on selle sõlmimisel seega nõutav nende osalemine. Käesoleval juhul on see nii intellektuaalomandit ja narkootikumide kuritarvitamise üle teostatava kontrolli käsitlevate sätete osas. Kohtuistungil väitis Portugali valitsus, et ka koostöö turismi ja kultuuri valdkonnas nõuab liikmesriikide osalemist lepingu sõlmimises.

32. Portugali valitsuse arvates kohustab lepingu energeetikat käsitlev sätte tuginema asutamislepingu artiklile 235, sest see valdkond kuulub ühenduse eesmärkide hulka, kuid EÜ asutamislepingus ei ole konkreetset sätet tegevusvahendite kohta.

33. Nõukogu seevastu arvab, et kohaldas õigesti Euroopa Kohtu praktikat, mille kohaselt peab/peavad akti põhieesmärgi suhtes teisejärguliste sellesse kuuluvate meetmete õiguslikuks aluseks olema selle eesmärgi seisukohast asjakohane sätte või asjakohased sätted ning neil ei ole vaja eraldi õiguslikku alust. Käesoleval juhul väljendub ainult lepingu kaubanduslik aspekt kohustustes, mille ulatus ja roll lepingu ülesehituses nõuavad erilist õiguslikku alust, nimelt artiklit 113.

34. Komisjon, kes nõustub nõukogu argumentidega, täpsustab, et tema arvates tuleneb komisjoni pädevus arengukoostöö valdkonnas välissuhete alal rohkem artiklist 130w kui artiklist 130y.

35. Portugali valitsuse argumendid tõstatavad küsimuse, millisel määral võib ühenduse ja kolmanda riigi vahel sõlmitud ja artikli 130y alusel vastu võetud lepingus ette näha sätteid konkreetsetes valdkondades, ilma et oleks tarvis kasutada muid õiguslikke aluseid, isegi liikmesriikide osalemist lepingu sõlmimises.

36. Selles osas tuleb kõigepealt märkida, et asutamislepingu XVII jaotisest, eelkõige selle artikli 130u lõikest 1, artikli 130w lõikest 1 ning artiklitest 130x ja 130y nähtub esiteks, et ühendusel on konkreetne pädevus sõlmida lepinguid kolmandate riikidega arengukoostöö valdkonnas, ning teiseks, et see pädevus ei ole ainupädevus, vaid täiendab liikmesriikide pädevust.

37. Et seda kvalifitseeritaks arengukoostöö lepinguna asutamislepingu artikli 130y tähenduses, peavad lepingul olema artiklis 130u nimetatud eesmärgid. Eelkõige selle viimase õigusnormi lõikest 1 nähtub aga, et need eesmärgid on laiad selles mõttes, et nende saavutamiseks vajalikud meetmed peavad käsitlema erinevaid konkreetseid valdkondi. Nii on see eelkõige lepingu puhul, milles on määratud kindlaks selle koostöö raamistik.

38. Selles olukorras võtaks nõudmine, et ühenduse ja kolmanda riigi vaheline arengukoostöö leping põhineks mõnel muul õigusnormil peale artikli 130y ja selle oleksid sõlminud ka liikmesriigid alati, kui see mõjutab mõnda konkreetset valdkonda, praktikas artiklis 130y ette nähtud pädevuselt ja menetluselt nende sisu.

39. Järelikult tuleb asuda seisukohale, et erinevaid konkreetseid valdkondi käsitlevate sätete olemasolu arengukoostöö lepingus ei saa muuta lepingu liigitust ja see tuleb kvalifitseerida, võttes arvesse selle põhieset, ja mitte selle erisätete järgi, tingimusel et need sätted ei sisalda konkreetsetes valdkondades niisuguse ulatusega kohustusi, et need kohustused kujutavad endast tegelikult arengukoostöö eesmärkidest erinevaid eesmärke (vt selle kohta eelkõige 4. oktoobri 1979. aasta arvamust 1/78, EKL 1979, lk 2871, punkt 56).

40. Esitatud põhjendustest lähtudes tuleb käesoleval juhul kõigepealt analüüsida lepingu eesmärke, samuti asjaomaste õigusnormide üldist ülesehitust.

41. Artikli 1 lõike 2 esimese lõigu järgi on lepingu põhieesmärk arendada erinevaid koostööaspekte lepinguosaliste vahel. Selle lõike esimeses lõigus, samuti lepingu preambulis on eelkõige rõhutatud esiteks lepingosaliste suhete arendamist ühise huvi valdkondades ja teiseks India arengupingutuste toetamist. Selles viimases lõigus on eriti esile tõstetud majanduskoostöö arendamist.

42. Samal ajal kui lepingu artiklid 2–4 käsitlevad üldiselt lepinguosaliste kaubandussuhteid ja majanduskoostööd, sisaldavad artiklid 5–15 ja 17–19 õigusnorme konkreetsete valdkondade kohta, millest enamik on muide seotud majanduskoostööga.

43. Lepingu artikkel 16 reguleerib üldiselt arengukoostööd. Selle lõige 1 sätestab, et ühendus „[...] on valmis tugevdama ja tõhustama koostööd, et toetada India enda jõupingutusi säästva majandusarengu ning rahva sotsiaalse arengu saavutamiseks konkreetsete projektide ja programmide kaudu”. Samas lõikes on seejärel öeldud, et

„[ü]henduse abi on kooskõlas ühenduse poliitikate, õigusnormide ja koostööks kättesaadavate finantsvahendite seatud piirangutega, samuti välja töötatud arengustrateegiaga”. Artikli 16 lõikes 2 on eelkõige sätestatud, et „[p]rojektid ja programmid suunatakse vaesematele elanikkonnakihtidele”.

44. Sellest analüüsist tuleneb, et lepingus ette nähtud koostöö on välja kuulutatud, võttes arvesse eriti arenguriigi vajadusi, ja järelikult aitab soodustada eelkõige asutamislepingu artikli 130u lõikes 1 nimetatud eesmärkide saavutamist.

45. Mis puudutab täpsemalt lepingu konkreetseid valdkondi käsitlevaid sätteid, siis need kehtestavad lepinguosaliste vahelise koostöö raamistiku. Tervikuna hinnatuna piirduktakse nendes nimelt sellega, et määratakse kindlaks valdkonnad, milles koostööd tehakse, ning täpsustatakse mõningaid aspekte ja mõningaid tegevusi, millele pööratakse erilist tähtsust. Seevastu ei sisalda nimetatud sätteid koostöö elluviimise konkreetsete viiside regulatsiooni igas konkreetsetes kavandatavas valdkonnas.

46. Seda tõdemust kinnitab asjaolu, et lepingu mõnede sätete eesmärk on laiendada ja täiendada koostööd uute meetmetega. Nõnda on artikli 22 lõike 2 viiendas lõigus sätestatud, et selles artiklis ette nähtud ühiskomisjon on pädev tagama ka võimalike ühenduse ja India vahel sõlmitud või sõlmitavate valdkondlike kokkulepete nõuetekohast toimimist. Artikli 24 lõige 1 näeb samuti ette võimaluse edendada ja täiendada koostööd konkreetseid sektoreid või valdkondi käsitlevate kokkulepete kaudu. Lisaks võivad mõlemad lepinguosalistes artikli 24 lõike 2 järgi esitada lepingu raames ettepanekuid koostöö laiendamiseks. Lõpuks on artiklis 25 rõhutatud, et leping ega ükski selle alusel võetud meede ei mõjuta mingil viisil ühenduste liikmesriikide õigust kahepoolseteks tegevusteks India Vabariigiga majanduskoostöö vallas või vajaduse korral uute majanduskoostöölepingute sõlmimiseks temaga.

47. Järelikult ei sisalda konkreetsetes valdkonnas koostöö ette nägevate sätete lisamine veel iseenesest üldist volitust, mis võimaldab võtta ükskõik missugust tüüpi koostöömeedet selles valdkonnas. Seega ei määra see ette kindlaks volituste jaotumist ühenduse ja liikmesriikide vahel ega ühenduse aktide õiguslikku alust koostöö elluviimiseks niisuguses valdkonnas.

48. Selle analüüsi põhjendatuse kontrollimiseks tuleb veel täpsemalt analüüsida iga Portugali valitsuse vaidlustatud õigusnormi eesmärki ja sisu.

Energeetika, turism ja kultuur

49. Portugali valitsus väidab, et lepingu energiat käsitlev artikkel 7 kujutab endast alust konkreetsete, eelkõige normatiivsete meetmete hilisemaks vastuvõtmiseks, et viia ellu lepingus ette nähtud eesmärgid. Tegemist ei ole teisejärguliste klauslite või lihtsalt lepinguosaliste tahteavaldustega. See õigusnorm näeb ette eelkõige süvendatud koostöö niisugustes valdkondades nagu mittetraditsioonilised energiaallikad. Et puuduvad volitused võtta konkreetseid meetmeid selles valdkonnas, oleks ühendus pidanud kasutama asutamislepingu artiklit 235.

50. Mis puudutab lepingu artiklit 13, siis Portugali valitsus väidab, et selle õigusnormi tekst ise näeb ette konkreetseid meetmeid, eelkõige koolitusprogramme. EÜ asutamislepingu artikli 126 lõige 1 ja artikli 127 lõige 3 näitavad aga, et ühendusel ei ole õigust sõlmida üksi lepingut turismi valdkonnas.

51. Mis puudutab kultuuri valdkonda, siis valitsus märgib kõigepealt, et EÜ asutamislepingu artikli 128 eesmärk on ainult julgustada koostööd liikmesriikide vahel ja kui vaja, toetada ja täiendada nende tegevust teatud valdkondades. Tegemist on seega ühenduse pädevusega, mis on selgelt allutatud selle kultuuripoliitika koordineerimise eesmärgile, mille iga liikmesriik on oma pädevusalas määratlenud. Mõistagi on artikli 128 lõikes 3 mainitud, et ühendus ja liikmesriigid soodustavad koostööd kolmandate riikidega, kuid see õigusnorm ei anna ühendusele pädevust välises plaanis. Portugali valitsus juhib tähelepanu asjaolule, et isegi kui tunnistada sellist pädevust, võib meetmeid nõukogus vastu võtta ainult ühehäälselt ja kaasotsustamismenetluse kohaselt. Portugali valitsus järeltab, et kultuuri käsitlevate õigusnormide lisamine koostöölepingutesse kohustab vähemalt tuginema asutamislepingu artiklile 235 ja kasutama segalepingut.

52. Nõukogu ja komisjon arvavad, et lepingu energeetikat, turismi ja kultuuri käsitlevad õigusnormid on lepingu põhieesmärkide suhtes teisejärgulised. Nendel õigusnormidel ei ole niisiis arengukoostööst erinevad eesmärgid ja nad on lisaks ainult deklaratiivset laadi. Nõukogu lisab, et lepingu artikkel 7 ei näe ette süvendatud koostööd mittelepinguliste energiaallikate valdkonnas, vaid mainib lihtsalt seda valdkonda kui ühte nendest, kus võib teha koostööd.

53. Esitatud põhjendustest lähtudes tuleb esiteks märkida, et Portugali valitsus ei vaidlusta, et lepingu energeetika, turismi ja kultuuri valdkondi käsitlevatel sätetel on artiklis 130u nimetatud eesmärgid.

54. Mis puudutab lepingu artiklites 7, 13 ja 15 sätestatud õigusnorme, siis tuleb võtta arvesse lepingu konkreetseid valdkondi käsitlevate sätete üldise ülesehituse analüüsi, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 45–47. Artiklite 7, 13 ja 15 sõnastuse analüüs kinnitab järeltust, et nendes õigusnormides on kehtestatud koostööraamistik nendes nimetatud valdkondades. Kõnesolevates õigusnormides ette nähtud kohustused energeetika, turismi ja kultuuri valdkonnas on käitumiskohustused, mis ei kujuta endast arengukoostööst erinevaid eesmärke.

55. Et lepingu artiklites 7, 13 ja 15 sätestatud õigusnorme on nüüd täpsustatud, tuleb järeltustada, et lepingu nende sätete lisamise osas oli õigus teha otsus asutamislepingu artikli 130y alusel.

Kontroll narkootikumide kuritarvitamise üle

56. Portugali valitsus arvab, et lepingu artikkel 19 sisaldab konkreetset ja vastastikust kohustust kontrolli alal narkootikumide kuritarvitamise üle. Siiski kuulub see valdkond õigusalaselt ja siseasjades tehtava koostöö valdkonda (vt Euroopa Liidu lepingu artikli K.1 punkte 4 ja 9). Euroopa Liidu leping ainult kinnitas varasemat ühenduse praktikat, st liikmesriikide oma pädevuse olemasolu.

57. Hageja sõnul ei kujuta EÜ asutamislepingu artikkel 129, mis näeb ette, et rahvatervise valdkonnas võib ühendus meetmeid vastu võtta narkomaania ennetamiseks, endast õiguslikku alust, mis võimaldaks ühendusel võtta endale otsuse tegemise volitused; ühenduse tegevus peab piirduma julgustamismeetmete või soovitude vastuvõtmisega.

58. Nõukogu omakorda tugineb mitme ühenduse akti olemasolule, mis käsitlevad otseselt või kaudselt kontrolli narkootikumide kuritarvitamise üle ja võeti vastu ilma, et nende õiguslikku alust oleks vaidlustatud. Et need aktid reguleerivad mitut narkootikumide kuritarvitamise üle teostatava kontrolli aspekti, on ühendusel paralleelsuse põhimõttest lähtudes sama pädevus välises plaanis.

59. Komisjon arvab, et ühenduse meetmete eesmärk narkootikumide kuritarvitamise üle teostatava kontrolli valdkonnas on ka aidata kaasa India majanduslikule ja ühiskondlikule arengule, ning väidab, et kontroll narkootikumide kuritarvitamise üle on ühenduse arenguabi lahutamatu osa. Selles osas mainib ta nõukogu 25. veebruari 1992. aasta määrust (EMÜ) nr 443/92 Aasia ja Ladina-Ameerika arengumaadele finants- ja tehnilise abi andmise ja nende maadega tehtava majanduskoostöö kohta (EÜT L 52, lk 1), mis sisaldab sätet, milles on täpsustatud, et kontroll narkootikumide kuritarvitamise üle kuulub nende riikidega tehtava arengukoostöö valdkonda.

60. Kõigepealt tuleb asuda seisukohale, et kontrolli narkootikumide kuritarvitamise üle ei saa isenesest jätta välja meetmetest, mis on vajalikud artiklis 130u eesmärkide poole püüdlemisel, sest uimastite tootmine, nende tarvitamine ja nendega seotud tegevused võivad olla tõsisteks majandusliku ja ühiskondliku arengu takistajateks.

61. Seejärel tuleb analüüsida, kas lepingu artikkel 19 jääb piiridesse, mille puhul ei ole tarvis tugineda pädevusele ja õiguslikule alusele, mis on omased kontrollile narkootikumide kuritarvitamise üle.

62. Selles osas tuleb märkida, et artikli 19 lõike 1 sõnastus sisaldab ainult lihtsalt tahteavaldust teha koostööd narkootikumide kuritarvitamise üle teostatava kontrolli valdkonnas. Lisaks on selles täpsustatud, et lepinguosalistes tegutsevad, järgides oma vastavaid volitusi.

63. Lepingu artikli 19 lõikes 2 on defineeritud koostöö sisu, nimetades meetmeid, mida see hõlmab. Nende meetmete analüüsist tuleneb, et need võivad kujutada endast meetmeid, mis kuuluvad arengukoostöö eesmärkide raamistikku. Nimelt võivad selle lõike punktides a ja b nimetatud koolitamine, harimine, tervishoiu edendamine ja sõltlaste võõrutusravi, samuti meetmed alternatiivsete majandusvõimaluste soodustamiseks ühtida arengukoostöö ühiskondlik-majanduslike eesmärkidega. Nende meetmetega võib samastada narkootikumide kuritarvitamise ennetamise, ravi ja vähendamise osas, mis on ette nähtud sama lõike punktis c.

64. Mis puudutab lähteainekaubanduse järelevalvet, mis on samuti ette nähtud lõike 2 punktis c, siis see võib olla osa artiklis 130u määratletud eesmärkidest, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 61 märkis, sest tegemist on ühenduse panusega jõupingutustesse, mida tegi teine lepinguosaline uimastikaubanduse vastu võitlemiseks.

65. Artikli 19 lõike 2 osas tuleb kõigepealt tõdeda, et kohtuistungil ütles nõukogu, et see õigusnorm ei käi niisuguse individuaalse teabe kohta nagu isikuid käsitlev teave, pangakontod või konkreetsed tehingud, vaid ainult üldteave rahapesu probleemide kohta.

66. Seda tõesti ainult siis, kui see teabevahetus aitab tihedalt kaasa teistele artiklis 19 ette nähtud meetmetele, mille punktis d toodud õigusnorm võib lisada arengukoostöö valdkonda kuuluvate meetmete raamesse. Seda rangemat tõlgendust kinnitab selle õigusnormi tekst ise, piirates selle ulatust „asjakohase teabega”. Selles osas tuleb ka märkida, et artikli 19 lõikes 1 on sõnaselgelt viidatud lepinguosaliste vastavatele volitustele ja mis puudutab ühendust, siis nimelt tema volitusele kontrollil alal narkootikumide kuritarvitamise üle.

67. Lõpuks tuleb konkreetseid valdkondi käsitlevate õigusnormide üldise ülesehituse osas asuda samale seisukohale nagu juba käesoleva kohtuotsuse punktides 45–47, et võttes arvesse nende sõnastust ja konteksti, ei saa isegi lepingu artikli 19 lõikes 2 täpsustatud meetmeid käsitlevad õigusnormid kujutada endast üldist laadi volitusi nende elluviimiseks.

68. Et artiklis 19 sätestatud õigusnormide sisu on nüüd täpsustatud, tuleb järeldada, et see artikkel ei nõudnud, et liikmesriigid osaleksid lepingu sõlmimises.

Intellektuaalomand

69. Mis puudutab lepingu artiklit 10, siis Portugali valitsus väidab, et eelkõige 15. novembri 1994. aasta arvamusest 1/94 (EKL 1994, lk I-5267) tuleneb, et intellektuaalomandi kaitse on valdkond, milles ühendusel ei ole ainupädevust.

70. Portugali valitsus järeldab, et vastavalt pädevuste paralleelsuse põhimõttele piisab asutamislepingu artiklitest 113 ja 130y, et anda ühendusele volitused, mis on vajalikud selle lepingulise kohustuse täitmiseks, mille ühendus lepingu artikliga 10 võttis.

71. Nõukogu väidab, et asjaolu, et ühenduse pädevus ei ole ainupädevus, ei tähenda, et see ühendus ei või ühelgi juhul sõlmida üksi seda valdkonda käsitlevaid õigusnorme sisaldavaid lepinguid. Ta arvab, et ühendusel on õigus sõlmida leping ilma liikmesriikide osavõtuta, võttes arvesse, et lepingu intellektuaalomandit käsitleval sätel on ainult piiratud ulatus ja see sisaldab lepingulisi kohustusi üksnes India Vabariigile.

72. Seega tuleb analüüsida, kas lepingu artikli 10 õiguslik alus võib olla vaidlusaluses otsuses mainitud õiguslik alus, nimelt asutamislepingu artiklid 113 ja 130y.

73. Kõigepealt tuleb tõdeda, et selles artiklis silmas peetud intellektuaalomandi õiguste kaitse on niisugune, et aitab kaasa artikli 130u lõikes 1 ette nähtud arengumaade tõrgeteta ja järkjärgulise maailmamajandusse integreerumise eesmärgi saavutamisele.

74. Seejärel tuleb märkida, et artikli 10 esimeses lauses on piiratud sellega, et nähakse ette, et lepinguosalisel kohustuvad tagama intellektuaalomandi õiguste asjakohase ja tõhusa kaitse oma seaduste, õigusnormide ja poliitikate raames, kaitset soovikohastes valdkondades tugevdades.

75. Artikli 10 viimane lause näeb ette, et lepinguosalisel „võimaluse korral hõlbustama juurdepääsu intellektuaalomandi organisatsioonide andmebaasidele”. Selle õigusnormiga loodud kohustusel on aga ainult väga piiratud ulatus ja see on teisejärguline, isegi võrreldes intellektuaalomandi kaitsega.

76. Selles olukorras tuleb järeldada, et lepingu artiklist 10 tulenevatel kohustustel ei ole niisugust ulatust, et need kujutaksid endast arengukoostöö eesmärkidest erinevaid eesmärke. Järelikult on asutamislepingu artikkel 130y piisav õiguslik alus artikli 10 lisamiseks lepingusse.

77. Lisaks piisab lepingu artikli 10 kaubanduspoliitikaga seostamise osas sellest, kui meenutada, et ühendusel on õigus lisada välislepingutesse, mis lisaks kuuluvad artikli 113 valdkonda, teisejärgulisi puhtalt konsultatsioonimenetlusi reguleerivaid sätteid või sätteid, millega teisel poolel palutakse tõsta intellektuaalomandi kaitse taset (vt selle kohta eespool, punktis 68 viidatud arvamust 1794).

Kaubanduspoliitika

78. Portugali valitsus väidab, et asutamislepingu artikkel 113 on lepingu sõlmimiseks üleliigne õiguslik alus. Selle väite kinnituseks ütleb ta, et artikkel 130y kujutab endast piisavalt õiguslikku alust lepingu kaubanduspoliitikat käsitlevatele sätetele, võttes arvesse, et lepingu peaesmärk on arengukoostöö ja et ühendusel on volitused võtta konkreetseid meetmeid ühise kaubanduspoliitika valdkonnas.

79. Selles osas piisab, kui märkida, et isegi eeldades, et see Portugali valitsuse argument on põhjendatud, on lepingu sõlmimiseks nõutav igal juhul kvalifitseeritud häälteenus ja konsulteerimine parlamendiga vastavalt asutamislepingu artikli 228 lõike 2 esimesele lausele ja lõike 3 esimesele lausele. Portugali valitsuse esitatud argument on seega puhtalt formaalse ulatusega, sest asjaolul, et asutamislepingu artikkel 113 võib olla õigusliku alusena lepingu sõlmimiseks üleliigne, ei saa olla tagajärgi vaidlustatud lepingu sisu kindlaksmääramisele (vt selle kohta eespool viidatud 26. märtsi 1987. aasta otsust kohtuasjas komisjon vs. nõukogu, punkt 12, ja 23. veebruari 1988. aasta otsust kohtuasjas 131/86: Ühendkuningriik vs. nõukogu, EKL 1988, lk 905, punkt 11).

80. Kõikidest esitatud põhjendustest tulenevalt tuleb hagi jätta rahuldamata.

Kohtukulud

81. Kodukorra artikli 69 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Nõukogu nõudis, et kohtukulud mõistetakse välja Portugali Vabariigilt. Et kohtuvaidluse kaotas viimane, tuleb kohtukulud välja mõista temalt. Kodukorra artikli 69 lõike 4 esimese lõigu alusel kannavad menetlusse astunud Taani Kuningriik, Kreeka Vabariik, Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik ning Euroopa Ühenduste Komisjon oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Portugali Vabariigilt.

3. Taani Kuningriik, Kreeka Vabariik, Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik ning Euroopa Ühenduste Komisjon kannavad oma kohtukulud ise.

Rodríguez Iglesias

Mancini

Moitinho de Almeida

Murray

Sevón

Kakouris

Kapteyn

Gulmann

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Wathelet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 3. detsembril 1996 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias